ČUVARI STABILNOSTI

„Londonski pristup" za kompanije u krizi

Da li bi Londonski pristup bio adekvatan za brže slabljenje "kreditnog grča" crnogorskog bankarskog sistema prema korporativnom sektoru? Svi preduslovi postoje, ali je rizik u nerazvijenoj poslovnoj etici, principima korporativnog upravljanja, pune nezavisnosti i jednakosti tretmana svih kompanija na tržištu...

Od izbijanja ekonomske krize najaktuelnija tema podstaknuta nivoom kreditne aktivnosti pojedinih banaka na crnogorskom tržišu i zahtjevima klijenata, stručne i laičke javnosti, predstavlja rješavanje problema nelikvidnosti crnogorskog korporativnog sektora. Još jednom napominjući da jedna institucija ili jedan segment finansijskog tržišta nema kapaciteta da riješi problem koji ima karakter makroekonomskog i sistemskog, ovom prikom ćemo se osvrnuti na "Londonski pristup" kao jedan od popularnih koncepata restrukturiranja preduzeća koja su uslijed djelovanja ekonomske krize zapala u finansijske poteškoće kao primjer dokazanog uspješnog modela koherentnog djelovanja realnog sektora, države i finansijskog sektora.

Londonski pristup pomoći kompanijama u finansijskim problemima, je nastao tokom 70-ih godina prošlog vijeka u Velikoj Britaniji, iniciran od strane Banke Engleske, kada tadašnji institucionalni okvir, koji se odnosio na tretman stečaja i likvidacije kao i odgovarajuća bankarska regulativa, nije bio u mogućnosti da na efikasan način isprati restrukturiranje i finansijsku pomoć kompanijama, koje su uslijed finansijske krize postale visoko nelikvidne, a koje su imale potencijal za oporavak. S obzirom da je kriza koja ima kontinuitet od 2007. ostavila veoma slične posljedice kako na svjetskom tako i na evropskom tržištu, a koje se ogledaju u rastu nelikvidnosti realnog sektora, rastu nekvalitetnih kredita, deteriorizaciji kompetitivnosti, ovaj pristup je postao ponovo aktuelan i široko primjenjivan (Velika Britanija, Francuska, Indonezija, Mađarska,itd).

Londonski pristup u osnovi predstavlja jedan od oblika sporazumnog finansijskog restrukturiranja korporativnog sektora koji se ne bazira na postojećem legalnom okviru koji se odnosi na izvršni postupak, likvidaciju (dobrovoljnu ili sudsku) ili stečajni postupak, već predstavlja dobrovoljnu inicijativu ponovnog uređivanja dužničko-povjerilačkih odnosa između privrednog društva koje se nalazi u finansijskim teškoćama, kao dužnika, i finansijske institucije (banke) koja ga prati. Osnovni cilj Londonskog pristupa je da se kroz nezavisnu detaljnu analizu, najčešće nezavisnog revizora, i uz nadgledanje nezavisnog medijatora (Centralna banka, Privredna komora, Unije poslodavaca...) obezbijedi minimiziranje troškova po bankarski sistem i korporativni sektor kroz odabir kompanija kojima dodatna finansijska podrška ima opravdanost. U tom pravcu, Londonski pristup bi se mogao nazvati efikasnom i brzom alternativom za redovne procese, od izvršnog postupka do pokretanja stečaja, koji su isuviše spori, ujedno predstavljajući fleksibilno "harmonizovanje potreba svih učesnika" od privrede, države do banaka u uslovima krize.

Sam proces je prepoznatljiv, finansijske institucije, u ovom slučaju banke, kroz mirovanje dugovanja klijenata kojima je pomoć neophodna, dobijaju određeni prostor i vrijeme u okviru koga dobijaju mogućnost da sagledaju dugoročniju perspektivu kompanije i njene mogućnosti za oporavak. Obično za rješavanje i dobijanje konačnog odgovora o potencijalnom oporavku kompanije se konsultuje nezavisni revizor koji daje konačnu ocjenu o finansijskom stanju kompanije i izgledima za njen oporavak. Poslije utvrđivanja stanja posredstvom nezavisnog medijatora se utvrđuju uslovi finansijske podrške, program i plan oporavka sa svojim povjeriocem na novim osnovama i pod novim uslovima.

PIŠE

ZORICA KALEZIĆ

S tim u vezi, postavlja se pitanje da li bi Londonski pristup bio adekvatan način za brže slabljenje "kreditnog grča" crnogorskog bankarskog sistema prema korporativnom sektoru. Na prvi pogled, svi preduslovi postoje: (i) visoka koncentracija nelikvidnosti, koji ima sistemski karakter - 50-tak kompanija koje imaju banke kao najveće povjerioce (preko 60% potraživanja Top 50 dužnika u sistemu, na koje se odnosi preko 43% vrijednosti blokiranih računa), (ii) institucionalni okvir za pokretanje procesa stečaja i likvidacije koji je raznovrsan, ali koji se ne koristi efikasno i čiji postupak je veoma dug, i konačno (iii) specifični kulturni ambijent u Crnoj Gori koji u poslovnoj komunikaciji podržava neformalnost u rješavanju problema uz visoku fleksibilnost.

Međutim, rizik primjene "Londonskog pristupa" u slučaju crnogorske ekonomije se ogleda u nerazvijenoj poslovnoj etici, principima korporativnog upravljanja, pune nezavisnosti i jednakosti tretmana svih kompanija na tržištu. Takođe, rizik predstavlja i izbor nezavisne institucije-medijatora koja ima dovoljan nivo reputabilnosti, objektivnosti i iznad svega kapaciteta da omogući kvalitetnu medijaciju. Konačno, jedan od preduslova predstavlja i sama zainteresovanost bankarskog sistema da učestvuje u ovom procesu, i da se iz perspektive naglašene podvojenosti od korporativnog sektora na kvalitetniji način upozna sa poslovanjem svojih klijenata koji imaju finansijske poteškoće. Naime, postojeći instrumenti poput kreiranih mehanizama ad hoc restrukturiranja kredita, isijecanja lošeg portfolija prodajom majkama bankama ili prenosom na factoring kompanije, u svakom slučaju su doprinijeli značajnom smanjenju nekvalitetnih kredita, koji su povratili punu finansijsku stabilnost bankarskog sistema i doprinijeli dobijanju svježih sredstava iskorištenih za nove projekte. Međutim, sam rizik, odnosno problem kompanija u krizi čiji krediti kasne nije nestao, on je samo transferisan i ponovo može biti vraćen u bankarske tokove. Londonski pristup sa druge strane, ukoliko je pravilno izveden, može na trajnijim osnovama da pospješi i strukturno poboljša efikasnost kompanija u Crnoj Gori, pod uslovom da imaju izgleda za oporavak.

Ovim tekstom smo htjeli da damo bliži osvrt na još jedan mehanizam koji bi mogao doprinijeti bržem oporavku nelikvidne crnogorske privrede uz minimiziranje troškova bankarskog sistema i suštinsko rješavanje strukturnih problema crnogorskih kompanija u krizi. Pri tome, apsolutno smo svjesni da implementacija ovog rješenja predstavlja sistemsku inicijativu države, banaka i privrede koja se mora bazirati na principima postupanja u najboljoj vjeri, uz punu ravnopravnost tretmana kompanija i transparentnost, kao i značajan etički kapacitet svih učesnika. Kršenje bilo kog od ovih principa bi predstavljalo obesmišljavanje ove inicijative, a takav Londonski pristup na crnogorski način bi imao nesagledive posljedice po našu ekonomiju.

Autorka je savjetnica glavnog ekonomiste Centralne banke Crne Gore